

มหาวิทยาลัยสยาม
Siam University

100-107

อารยธรรมศึกษา

Version :1:2553

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป >> <http://elearning.siam.edu>

สถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรมไทย

อาจารย์สมชาย สายสุขสวัสดิ์

สถาปัตยกรรมไทย

สถาปัตยกรรมไทย คือ ศิลปะของการ
ก่อสร้าง ทั้งเพื่อประโยชน์ใช้สอยและการ
จรรโลงต่อจิตใจมนุษย์

ภาพรวมของสถาบันธรรมไทย

- มีลักษณะกะทัดรัด
- ไม่มุ่งอวดความใหญ่โตโอ้อ่า
- เน้นความนุ่มนวลอ่อนช้อย
- มีลักษณะสมถะ
- ตอบสนองการใช้สอยที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติ

รูปแบบสถาปัตยกรรมไทย

วัด

วัง

สิ่งปลูกสร้างของวัด

พระปรารักษ์

เป็นสิ่งก่อสร้างที่บดต้นมีลักษณะเป็นรูปช้าง
ขาวโพลด สร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์
ประดิษฐานพระธาตุ

พระสถูปเจดีย์

ทำหน้าที่เช่นเดียวกับพระปรางค์ แต่รูปทรงต่างไป

- เจดีย์แบบองค์ระฆังกลม (ทรงโอคว่ำ)
- เจดีย์เหลี่ยมย่อมุม
- เจดีย์มีเรือนธาตุ
- เจดีย์บัวเหลี่ยม
- เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์

โบสถ์ หรือพระอุโบสถ

หลังคามักทำลาดชันสองหรือสามระดับมีการ
ตกแต่งขอบหลังคาด้านจั่วด้วยช่อฟ้าใบระกา
หางหงส์

วิหาร

ทางภาคเหนือถือเป็นอาคารสำคัญของวัด
โดยเฉพาะวิหารหลวง เป็นที่ประดิษฐาน
พระพุทธรูปองค์สำคัญและเป็นที่ชาวบ้านมาทำบุญ
ฟังเทศน์

ศาลาการเปรียญ

หรือที่เรียกว่าศาลาธรรมหรือโรงธรรม เป็นที่
ชาวบ้านมาทำบุญฟังเทศน์ นิยมสร้างเป็นโรง
ขนาดใหญ่ยกพื้นสูง

หอไตร

เป็นที่ไว้พระไตรปิฎก และคัมภีร์ ในภาคกลางและอีสานมักนิยมปลูกด้วยไม้ลงกลางสระน้ำเพื่อป้องกันปลวกหนูกัดกินคัมภีร์

ซุ้มสี่

มักทำฐานรองรับและมีซุ้มครอบ

สถาปัตยกรรมวัง

- พระบรมมหาราชวัง (วังหลวง)
- พระราชวังบวรสถานมงคล (วังหน้า)
- พระราชวังบวรสถานพิมุข (วังหลัง)

การแบ่งพื้นที่ในพระบรมมหาราชวัง

- เขตพระราชฐานชั้นนอก
- เขตพระราชฐานชั้นกลาง
- เขตพระราชฐานชั้นใน

ประติมากรรม

เป็นงานสร้างสรรค์ด้วยการปั้น แกะสลัก
หล่อและประกอบวัสดุ เป็นรูปทรง
ลักษณะต่าง ๆ

ลักษณะและรูปแบบของประติมากรรมไทย

- ลักษณะที่มีพื้นหลัง
- ลักษณะลอยตัว มองเห็นได้รอบด้าน
- ลักษณะเจาะหรือจมลงในพื้น

ประเภทของประติมากรรม

- 1. ประติมากรรมรูปเคารพ
 - - ประติมากรรมรูปบุคคล
 - - ประติมากรรมรูปสัญลักษณ์
- 2. ประติมากรรมตกแต่ง
- 3. ประติมากรรมเพื่อประโยชน์ใช้สอย
- 4. ประติมากรรมไทยสมัยใหม่

จิตรกรรมไทย

คืองานศิลปกรรมที่สร้างสรรค์ด้วยการ
วาดรูปทรงด้วยลายเส้นระบายสี บน
พื้นผิววัสดุต่าง ๆ

รูปแบบการเขียนภาพจิตรกรรมไทย

- การเขียนแบบสีฝุ่น
- การเขียนบนปูนเปียก
- การเขียนแบบขี้ผึ้งผสม

เนื้อหาของภาพจิตรกรรมไทยแบบประเพณี

- เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา
- วรรณกรรมต่าง ๆ
- เหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของคนในสังคม

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา. ๒๕๔๕. สังคมศึกษา.
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา.

คำถามท้ายบท

- ขอให้นักศึกษาแสดงความสัมพันธ์ของคติความเชื่อทางศาสนากับรูปธรรมของสถาปัตยกรรม ประติมากรรมหรือจิตรกรรมไทย ว่าเกี่ยวข้องสะท้อนเป็นรูปธรรมอย่างไร
- รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยในอดีตกับปัจจุบันมีความคล้ายหรือแตกต่างและสะท้อนประโยชน์ใช้สอยเปรียบเทียบได้อย่างไรบ้าง
- ขอให้ศึกษายกตัวอย่างสถานที่ซึ่งเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาสักแห่ง แล้วลองอธิบายว่าสถานที่ดังกล่าวมีรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยเป็นอย่างไร
- ขอให้นักเรียนยกตัวอย่างปฏิมากรรมในพุทธศาสนาหรือพระพุทธรูปและสถาปัตยกรรมในสถานที่แห่งนั้น พร้อมกับจิตรกรรมในสถานที่เดียวกันมาสัก 1 ตัวอย่าง พร้อมอธิบาย
- นักศึกษาคิดว่าภาพจิตรกรรมตามประเพณี มีบทบาทต่อการสอนสั่งต่อผู้ชมอย่างไรบ้างจงอภิปรายพร้อมยกตัวอย่าง